

פ' קרח (בא"י) שנת קרח היה טועה בחכמה ופילוסופיה לפ"ק גיליון ת"ס

מדור הנעשה ונשמע

לראשונה מאז שנכנסה הפסקת האש עם איראן לתוקפה בשביעי של פסח, שיגרה איראן (יום א' בערב) ארבעה טילים בליסטיים לעבר יישובי צפון ארץ ישראל, המתקפה הגיעה בתגובה ישירה לתקיפה רחבת היקף שביצע ארץ ישראל מוקדם יותר באותו יום (יום א') ברובע הדאחיה שבביירות לבנון, ואף שזכותה של ארץ ישראל להגן על עצמה, אעפ"כ קרא טראמפ לאיפוק כדי לא לטרפד את ניסיונו להביא את איראן להסכים להפסקת אש, אשר באמת טראמפ אינו מסוגל לבצע, הרי הוא יודע טוב מאד עם מי יש לו עסק, ואפילו אם איראן תחתום על הסכם, האי שטרא חספא בעלמא הוא (ב"ב לב:), ואיננה שווה אפילו את הנייר אשר נחתם עליה, ואין אפילו אחד מסגל בית הלבן שמאמין שיצליח לבא להסכם עם איראן, וטראמפ הכתיב ואמר בשחצנות "נתניהו יהיה חייב לקבל עסקה עם איראן, אני זה שקובע, לא הוא", ובזאת שהגביל אותנו מלהגיב ליירוטים מאיראן גרם הרבה נזק לארץ ישראל, ומעניין כי **אני זה שקובע בגימטריא תהלים ק"ט**, וא"כ בא נדפדף בתהלים לפרק ק"ט ונראה מה כתיב בה, **כִּי פִי רָשָׁע וּפִי מְרֵמָה עָלַי פָּתַחוּ דְּבָרוֹ אֶתִּי לְשׁוֹן שָׁקֶר, וְדִבְרֵי שִׁנְאָה סָבְבוּנִי וַיִּלְחַמוּנִי חֲנָם, תַּחַת אֲהַבְתִּי וַיִּשְׁטְנוּנִי וְאֲנִי תַּפְלָה, וַיְשִׁימוּ עָלַי רָעָה תַּחַת טוֹבָה וְשִׁנְאָה תַּחַת אֲהַבְתִּי, הִפְקֵד עָלַי רָשָׁע וְשָׁטָן יַעֲמֵד עַל יְמִינוֹ (תהלים קט:ב-ו)**, אבל ידוע הפתגם באידיש "דער מענטש טראכט און די באשעפער לאכט" (האדם מתכנן והקב"ה צוחק), ולא עבר אלא יממה, והודיעו בחדשות, כי מסוק אמריקני מסוג "אפאצ"י" התרסק ליד המצר הורמוז (אור ליום ג') אחר שהופל על ידי כטב"ם "שאהד" איראני שפגע בו, כלי שיט בלתי מאווש של ארה"ב ששט באזור איתר את אנשי הצוות וחילץ אותם מהמים, מיד הודיע נשיא ארה"ב דונלד טראמפ כי איראן היא זו שהפילה את מסוק האפאצ"י, ושני הטייסים בטוחים ולא נפגעו, למרות זאת, ארה"ב חייבת להגיב למתקפה הזו, ואכן למחרת ביצעו כוחות האמריקנים סבב תקיפות נגד מערכות הגנה אווירית ומכ"מים של איראן, הנשיא טראמפ מסר "כי מדובר בתגובה מידתית לתוקפנות הבלתי מוצדקת של איראן, התגובה צריכה להיות חזקה מאוד, רבת עוצמה - וזה בדיוק מה שזה", וכאן הבן שואל, "מר טראמפ - איפה האיפוק"? יצאת שקרן עלוב טיפש כמו חמור, יצאת בובה חלש, כבר ארז"ל, אומר לו טול קיסם מבין עיניך, אומר לו טול קורה מבין עיניך (ב"ב טו: ערכין טז:), אבל הכל מתוכנן מן השמים, הקב"ה ברגע כמימרא משפיל גאים עדי ארץ ומגביה שפלים עדי מרום, ואם אנו מדברים כבר בענין של חמור, הרי מצינו בפ' בלק, **וַיִּפְתַּח ה' אֶת פִּי הָאֶתָּן וַתֹּאמֶר לְבָלָעִם מֶה עָשִׂיתִי לָךְ כִּי הִפְתִּנִּי זֶה שְׁלֹשׁ רָגְלִים (במדבר כב:כח)**, ואח"כ, **וַיֹּאמֶר בְּלָעִם אֶל מִלְאָךְ ה' חֲטָאתִי כִּי לֹא יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה נֶצֶב לְקִרְאָתִי בְּדֶרֶךְ וַעֲתָה אִם רָע בְּעֵינֶיךָ אֲשׁוּבָה לִי (במדבר כב:לד)**, האתון הבת זוג של החמור, פתאום התחילה לדבר וראתה יותר מבלעם הנביא, וכדמצינו בגמרא בפרק חלק, (יהושע יג:כב) ואת בלעם בן בעור הקוסם, קוסם? נביא הוא, אמר רבי יוחנן, בתחילה נביא, ולבסוף קוסם (סנהדרין קו). ופירש"י ז"ל בלעם בן בעור הקוסם הרגו בחרב - ההוא קרא ביהושע כתיב, ולבסוף - שנתן עיניו לקלל את ישראל, ניטלה ממנו נבואה ונעשה קוסם (רש"י), האתון התהפכה להיות נביאה, ולחלופין בלעם התהפך מנביא להיות כמו חמור, וחשב שהוא ראוי לקלל את ישראל, ולכן מר טראמפ, סייג לחכמה שתיקה, ביבי לא פועל שלך, ואתה לא ראש ממשלת ישראל, וארה"ב צריכה את ארץ ישראל כמקום אסטרטגי באזור, הרבה יותר ממה שארץ ישראל צריכה את ארה"ב כבן ברית לעזור בתחמושת וכו' וכו', ואם ארה"ב לא תיתן תחמושת לארץ ישראל, הרבה שלוחים יש למקום, ואם החרש תחרישי בעת כזאת רוח והצלה יעמד ליהודים ממקום אחר, יש לנו הרבה ניסיון בזה, הרבה הרפתקאות עברו בני ישראל במשך אלפיים שנות הגלות, כִּי לֹא יָטַשׁ ה' עִמּוֹ וַיִּנְחַלְתּוּ לֹא יַעֲזֹב (תהלים צד:יד), הגמרא בריש מסכת עבודה זרה מספרת לנו, כי כשיבא משיח, יאמרו אנשי רומי, הרבה שווקים תקנינו, הרבה מרחצאות עשינו, הרבה כסף וזהב הרבינו, וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל, כדי שיתעסקו בתורה, אמר להם הקב"ה שוטים שבעולם, כל מה שעשיתם לצורך עצמכם עשיתם וכו' (ע"ז ב:), מר טראמפ הנכבד, בא נראה אותך חזק וגדול, תאיים על הכנסת שאם לא יניחו את ידיהם מגזירות האכזריות נגד לומדי תורה בישראל, תפסיק לתמוך בישראל, אז נדע שאתה גבר, ובענין המלחמה עם מלך פרס, תן לנו לנהל את המלחמה, כי ה' איש מלחמה, ואם אתה עושה כן, תינצל בביאת המשיח ותבא על שכרך, ואתה באמת מסוגל לזאת, הרי ארז"ל במדרש, א"ר אבא בר כהנא, לא עמדו פילוסופין בעולם כבלעם בן בעור וכאבנימוס הגרדי, נתכנסו כל עובדי כוכבים אצלו, אמרו לו, תאמר שאנו יכולים ליזדווג לאומה זו, אמר לכו וחזרו על בתי כנסיות ועל בתי מדרשות שלהן, ואם מצאתם שם תינוקות מצפצפין בקולן, אין אתם יכולים להזדווג להם, שכך הבטיחן אביהן ואמר להם, הִקֵּל קוֹל יַעֲקֹב, בזמן שקולו של יעקב מצוי בבתי כנסיות, אין הידים ידי עשו, ואם לאו, הידים ידי עשו, אתם יכולים להם (בראשית רבה פס"ה כ'), וסימנך **דונולד גיי טראמפ בגימטריא הקל קול יעקב**, ואם לאו אתה מתחבר ליועמש"ית המודחת והבג"ץ, אשר חבר מועצת חכמי התורה של ש"ס הגר"א סלים שליט"א אמר השבוע ואני מצטט, "היועמש"ית היא איזבל בת זמננו, בג"ץ זה ירבעם בן נבט שחברו לשמאל", וסימנך **דונולד גיי טראמפ** גם בגימטריא **זהו ירבעם בן נבט**, ואל תתחבר לרשע, ולכן ובחרת בטוב, ותזכה להינצל כאשר יבא מלך המשיח, וסימנך **דונולד גיי טראמפ בגימטריא מלך המשיח**, ואל תתחבר לסטרא אחרא שהם יועמש"ית המודחת והבג"ץ, וסימנך **איזבל ירבעם בן נבט בגימטריא הסטרא אחרא**, הרי אנחנו נמצאים בשלב האחרונה של תהליך ביאת המשיח, והרי השבוע עבר ואושר בטרומית בכנסת הצעת חוק-יסוד "לימוד תורה" הנותן זכויות שוות ללומדי תורה כמו למשרתים בצבא, ואין לך קץ מגולה מזה, הרי בסוף דניאל מרומז מתי תהיה הגאולה, דכתיב **אֲשֶׁרִי הַמַּחֲכָה וַיִּגִּיעַ לְיָמִים אֶלֶף שָׁלֹשׁ מֵאוֹת שְׁלֹשִׁים וַחֲמִשָּׁה (דניאל יב:יב)**, והבט נא ימין וראה, **אשרי המחכה ויגיע לימים אלף שלש מאות שלשים וחמשה בגימטריא זכויות שוות ללומדי תורה ולמשרתים בצה"ל**, שנזכה בב"א.

מזרח הדרום

בירושלמי, הני נסי דנהיגי ללא למיעבד עבדתא דריש ירחא מנהגא (ירושלמי תענית פ"א ה"ו), ואיתא דפרק מ"ד מפרקי דר' אליעזר לפי שלא ראו נשים ליתן נזמיהן לבעליהן במעשה העגל לכך נתן להן הקב"ה שכן שיהו משמרות ר"ח יותר מהאנשים (טור או"ח סימן ת"ז, ועיין תוס' מגילה בב: ד"ה ראשי חדשים), וזוהי חידוש הרה"ק בעל פני מנחם מגור זי"ע, ואמר דלפי הנ"ל י"ל כי בני לוי שלא חטאו בחטא העגל, גם כן יש להם ראש חודש ליום טוב, לכן קרא שווא מצני לוי, יש לו מנוחה בגיהנם דר"ח (הובא בפרדס יוסף החדש אות ק"ג).

ותנן במשנה במסכת ראש השנה, ראש בית דין אומר מקודש, וכל העם עונים אחריו מקודש מקודש (ר"ה כד.), ולהלן גם במסכת ר"ה, אתם אתם אתם שלש פעמים, אתם אפילו שוגגין, אתם אפילו מזידין, אתם אפילו מוטעין (ר"ה כה.), ואפילו שהקריאה היא "אותם", אבל כיון דיש אתם למסורת דרשינן "אתם", שבידי חכמי התורה לקבוע את הליכי העולם.

ואיתא ממרן הבני יששכר זי"ע וזלה"ק, החדש הזה לכם כתיב, שהדבר מסור בידינו לשנות העיתים על פי הליכותינו בתורה ועבודה, ויכולין אנחנו לשנות הצירופים מדין לרחמים, וזהו שאמר הרב הקדוש מה"ר לוב זער ממעזריטש זצוק"ל בפסוק זאת עולת חודש בחדש (במדבר כח:יד), דישנם ב' מיני הנהגות בעולם, הנהגה א' ההנהגה המסודרת מן ז' ימי בראשית לכל ימות עולם הכל כפי הסידור מצירופי הוי"ה לכל חדש וסידור כוכבי השמים וכסיליהם לכל חדש בטבעם הניתן להם בכח הוי"ה ב"ה, ואותה הנהגה נרמזת באת ז' היינו הנהגה המסודרת מן ז' ימי בראשית, אבל יש למעלה מזה הנהגה הב' היא הנהגה התורנית, היינו שישראל יפעלו על ידי התורה לחדש עיתים חדשים לטובה ולחיים, ואותה ההנהגה נקראת א"ת, היינו הנהגת התורה מן כ"ב אתון מן א' עד ת', ואותן ב' הנהגות נקראים זא"ת בלירוף, וזהו שאמר הכתוב זאת עולת חדש בחדש, רכ"ל הגם שכל חדש יש התחדשות עפ"י סדר ההנהגה המסודרת, כך עולה ההתחדשות, עכ"ל לא לבד ההנהגה הזו תפעל, רק זא"ת עולת וכו', כי ישנה ג"כ הנהגה התורנית לשנות העתים לטובה ע"י מעשים טובים של ישראל, עכזה"ק ז"ל, ועפ"י אמר הרה"ק מה"ר ישראל ז"ל מקאזניץ שזה הוא ששאלין לחדש ביום הדין קבעת עתים לתורה (שבת לא:), רכ"ל אם קבע עתים אל התורה, היינו אם פעל על ידי תורתו לקבוע עתים אחרים לטובה לשנות העתים המסודרים בטבע מצראשית (בני יששכר מאמרי ר"ח מאמר א' אות ד'), ועיין אגרא דכלה ריש פ' מצורע), ולפי הנ"ל מובן למה גדולים מעשה לדיקים יותר ממעשה שמים וארץ, כי לדיקים ע"י הנהגה התורנית יכולים לשנות מעשה בראשית, וזה נתעורר בכל ראש חודש, זאת עולת חודש בחדש.

ואיתא בספר אור החיים לחסיד רבי יוסף יעב"ץ ז"ל מגדולי הרבנים בתקופת גירוש ספרד וזלה"ק, אליכם אישים אקרא, מגלות ספרד אני אשר גורשנו בעונותינו הרבים והעלומים, ורוב המתפארים בחכמה (פילוסופיה) ובמעשים טובים כלם המירו את כבודם ביום מר, כאשר בא רוח סערה רוח הגלות והגירוש, הפך אותם על פניהם ועקרום מאמונתם ומתורתם וקללו וכו', ופנו למעלה ואמרו מה ש'די כי נעבדנו, דוקא פשוטי העם קדשו את ה', והנשים ועמי הארץ מסרו גופם וממונם על קדושת בוראם, ונתקיימו לפני הש"ת ועמדו בנסיונם (אור החיים לחסיד יעב"ץ פרק ב').

ותנינן בירושלמי בסנהדרין, רב אמר, קרח אפיקרסו היה, מה עשה, עמד ועשה טלית שכולן תכלת, אתא גבי משה,

ויאמר משה בזאת תדעון כי ה' שלחני לעשות את כל המעשים האלה כי לא מלכזי, אם כמות כל האדם ימתון אלה ופקדת כל האדם יפקד עליהם לא ה' שלחני, ואם בריאה יברא ה' ופלתה האדמה את פיה ובלעה אתם ואת כל אשר להם וירדו חיים שאלה וידעתם כי נאלו האנשים האלה את ה', ויהי ככלתו לדבר את כל הדברים האלה ותבקע האדמה אשר תחתיהם, ותפתח הארץ את פיה ותבלע אתם ואת בתיכם ואת כל האדם אשר לקרח ואת כל הרכוש, וירדו הם וכל אשר להם חיים שאלה ותכם עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל, וכל ישראל אשר סביבתיהם נסו לקלם כי אמרו פון תבלענו הארץ (במדבר טז:כח-לד).

ובתרגום יונתן קא מתרגס בפסוק האחרון הנ"ל, וכל ישראל די צחרננהון ערקו מן לחיל קלהון היך צווחין ואמרין זפאי הוא ה' וקושטא היך דינוי וקושטא הינון פתגמי משה עבדיה ואנון רשיעיה דמרדנא ביה ובני ישראל אפכו לדי שמעו ארום אמרו דלמא תבלוע יתן ארעא (תרגום יונתן).

ובריש פרשתן ויקח קרח, איתא במדרש (הובא בישימה משה) מה ראה קרח לחלוק על משה, פרשת פרה אדומה ראה, והוא פלאי, ומאינו בריש פ' חקת, ויקחו אליך פרה אדמה תמימה וגו' (במדבר יט:ב), ופירש"י ז"ל, אדמה תמימה, שיהא תמימה באלוהים, שאם היו בה שתי שערות שחורות פסולה (רש"י), וברש"י בריש פרשתן, וקרח שפקח היה, מה ראה לשטות זה, עינו הטעתו (רש"י במדבר טז:ז).

ונל"פ בעזשהי"ת ולומר בדרך פלפולא דאורייתא, ובהקדמה של כמה הקדמות וזה ילא ראשונה, תמן תנינן במסכת סנהדרין, ויקומו לפני משה ואנשים מצני ישראל חמשים ומאתים מיוחדים שבעדה, קריאי מועד שהיו יודעים לעבר שנים ולקבוע חדשים וכו', . . . עושר שמור לבעליו לרעתו, אמר ריש לקיש זה עושרו של קרח, ואת כל היקום אשר ברגליהם, אמר רבי אלעזר זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו, ואמר רבי לוי משוי שלש מאות פרדות לבנות היו מפתחות של בית גנזיו של קרח, וכולהו אקילדי וקילפי דגילדא וכו' (סנהדרין קי.), וכן מצינו גם כפ' עקב, ואשר עשה לדתן ולאבירם בני אליאב בן ראובן אשר פתה הארץ את פיה ותבלעם ואת בתיכם ואת אלהיהם ואת כל היקום אשר ברגליהם בקרב כל ישראל (דברים יא:ו).

ובהמשך גם בסוגיא, אמר רבא דר' ר' חנה, זימנא חדא הוה קאזלינא צאורחא, אמר לי ההוא טיעא, פא ואחוי לך בלועי דקרח, אזיל, חזי פרי ביזעי דהוה קא נפח קוטרך מנייהו, שקל גבבא דעמרך, אמרשיה מיהא, ואותביה בריש רומחיה, ואחלפיה התם איחרך, אמר ליה, אלית, מה שמעת, ושמעית דהוה קאמרי הכי, משה ותורתו אמת, והן בראים, אמר לו, כל תלתין יומין מהדרך להו גהנם פבשר בחד קפחת ואמרי הכי, משה ותורתו אמת, והן בראים (סנהדרין קי-קי:), ואותה גמרא איתא בריש פרק המוכר את הספינה, אמר לי פא אחוי לך בלועי דקרח, חזאי פרי ביזעי והוה קא מפיקי קוטרך, שקל גבבא דעמרך, ואמרשיה בריה, ודעאיתא בראש דרומחך, ועייליה התם, וכי אפיקה, הוה איחרך איחרוכי, אמר לי, אלית מאי שמעת, ושמעית דהוה אמרין, משה ותורתו אמת והן בראים, אמר לי, כל תלתין יומין מהדרך להו גהנם להבא כבשר בחד קפחת, ואמרי הכי, משה ותורתו אמת והן בראים (ב"ב עד:), ופירש הרשב"ם ז"ל, כל תלתין יומין – כל ראש חדש (רשב"ם).

ולכאורה כריך ביאור, מפני מה דווקא בראש חודש הם אומרים משה ותורתו אמת, ברם איתא בטור או"ח סימן תי"ז, הנשים בטלות בו (בראש חודש) ממלאכה, והכי נמי איתא

א"ל משה רבינו טלית שכלה תכלת מה שהיה חייבת צליית, אמר לו חייבת, דכתיב גדילים תעשה לך וגו', בית שהוא מלא ספרים מהו שיהא חייב במזוזה, אמר לו חייב במזוזה, דכתיב וכתבתם על מזוזות ביתך וגו', אמר לו בהרת כגרים מהו, אמר לו טמא, פרחא בכולו, אמר לו טהור, באותו שעה אמר קרה, אין תורה מן השמים ולא משה נביא ולא אהרן כהן גדול, באותה השעה אמר משה, רבון כל העולמים, אם נברא לארץ פה משקט ימי בראשית הרי מוטב, ואם לאו יברא לה מעכשיו, ואם בריאה יברא ה' (ירושלמי סנהדרין פ"י ה"א).

ותמן תנינן במסכת עירובין, כל האומר שמועה זו נאה וזו אינה נאה, מאבד הונה של תורה (עירובין סד), וכתב תמים תהיה עם ה' אלקיך (דברים יח:ג), ופירש"י ז"ל, התהלך עמו בתמימות וכו' (רש"י), קבל את התורה בתמימות, ולא לבחור מה שמלא חן בעינינו לומר שמועה זו נאה וזו אינה נאה, כי דרך התחכמות ופילוסופיה יכול לבא לידי אפיקורסות ח"ו.

וקרה שפקח היה, ראה פרשת פרה אדומה, ועינו הטעתו בפילוסופיה שלו, שהרי פרה אדומה צריכה להיות תמימה ואם יש בה אפילו רק שתי שערות שחורות היא פסולה, וקרה חשב בחכמתו ובפילוסופיה שלו, כי מסתכלין על שלימות הדבר, וא"כ סברא הפילוסופי נותנת לומר טלית שכולה תכלת פטורה מזליית, אבל עינו הטעתו, ואדרבה – בפרה אדומה מצינו תכונה שהיא לכאורה נגד שכל האנושי, דלפי שכל הישר היה צריך לטהר טהורים או לטמא טמאים, בטהרה כגון (ויקרא ו:יא) פל אשר יגע בהם יקדש, ובטומאה להיפך כגון (במדבר יט:כב) וכל אשר יגע בו הטמא יטמא, ולכן אמר שלמה המלך בפרה אדומה אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממנו, ולכך הפרה אדומה צריך להיות תמימה, להיות תמים תהיה עם ה' אלקיך, אסור להתפלסף ולהתחכם, אין חכמה ואין תבונה ואין ענה לנגד ה' (משלי כא:ל), אבל כאמור עינו הטעתו, ובפילוסופיה אפשר להגיע עד להמרת הדת רח"ל, ולפיכך כתב בירושלמי, קרה אפיקרסי היה כשאמר לו משה רבינו טלית שכלה תכלת חייבת צליית לגלג עליו וברא לאפיקורסות עד שאמר אין תורה מן השמים ולא משה נביא ולא אהרן כהן גדול, ולפיכך באותה השעה אמר משה רבינו, רבון כל העולמים אם נברא לארץ פה משקט ימי בראשית הרי מוטב ואם לאו יברא לה מעכשיו ואם בריאה יברא ה', דוקא בריאה חדשה, להראות שהטבע משועבד לחכמי התורה שהולכין לפי התורה שנתנה בסיני, ולא לפי הפילוסופיה ודרך הטבע.

ומצינו בסוף איזהו נשך, תניא רבי שמעון אומר, מלוי רבית יותר ממה שמרויחים מפסידים, ולא עוד, אלא שמסימים משה רבינו חכם ותורתו אמת, ואומרין אילו היה יודע משה רבינו שיהיה ריוח בדבר לא היה כותבו (ב"מ עה:), ופי' המהרש"א ז"ל, גמ' מלוי רבית יותר ממה שמרויחין מפסידין כו', אמר כי טעות הוא בעיני מלוי הרבית, והוא שהם חושבין כי המקבל מהם הנה הוא מרויח במעותיו, וריוח הוא מקבל ממנו, ולא רבית, ואינו כן, כי יותר שמרויחים לפעמים, הם מפסידין לפעמים, ועוד אף בשטר עיסקא כיון שאינו נותן לו שכר טירחא ה"ז מפסיד שטורח בחנם, וא"כ רבית נוטל ממנו ולא ריוח, ואמר ולא עוד אלא שמסימין מרע"ה חכם כו', לפי שאר בעלי עבירה אין מכחישים על עבירתו, אבל זה מתנכל על עצמו, כי משה חכם ותורתו אמת, שלא ליטול רבית, וזה שאני נוטל הוא ריוח ואילו היה משה יודע כן לא היה סותם דבריו שלא ליטול רבית, ומלשון הזה משה חכם הוא מכחישים בנבואתו, שאומר שאינו אלא חכם ולא נביא, שהרי לא ידע וכו' (מהרש"א).

זכרנו כי בימי חרפי שמעתי מפי הרה"ח הישיש רבי יוסף בנימין וויליגר ז"ל (מהעיר סיגעט) השוכנת במחוז

מרמורש בצפון רומני' (בשם מרן הייטב לב מסיגעט ז"ע), שפירש הפסוקים הנ"ל ויאמר משה בזאת תדעו כי ה' שלחני וגו', דאלמלי קרה דק בטענתו ודין היה חולק על משה רבינו, וכמו שפירש"י ז"ל על לא ה' שלחני, שכתב – אלא אני עשיתי הכל מדעתי ודין הוא חולק עלי (רש"י), בלאו הכי חייב מיתה, כי כל העובר על דברי חכמים חייב מיתה (ברכות ד:), וכל העובר על דברי סופרים חייב מיתה (עירובין נא:), ואף אלמלי עשיתי הכל מדעתי ומלבי בלא שליחות מהקב"ה, עדיין היה חייב מיתה כמות כל האדם במיתה טבעית, אבל אם קרה לא דוק, וחולק על משה רבינו שלא כדון, אז מגיע לו עונש משונה, וזה מה שאמר משה רבינו ע"ה, בזאת תדעו כי ה' שלחני לעשות את כל המעשים האלה כי לא מלבי, והביא ראיה לדבריו – במבחן, אם כמות כל האדם ימתון אלה ופקדת כל האדם יפקד עליהם, א"כ תדע כי לא ה' שלחני, אבל בכל זאת מגיע לו עונש מיתה, כי כל העובר על דברי חכמים חייב מיתה, אבל אם בריאה יברא ה' ופאתה האדמה את פיה ובלעה אתם ואת כל אשר להם וירדו חיים שאלה במיתה משונה, אז וידעתם הוכחה ברורה כי נאלו האנשים האלה את ה' ע"כ.

והרי דיוקים בדבר שחוטאין בו מתרלין, כדליתא במדרש, דרך הדיוקים כמה שהם סורחים הם מתקנים (שמו"ר פכ"ג ג'), והיות שחטאו של קרה ה' ע"י התחכמות ופילוסופיה, שראה פרשת פרה אדומה ובה נחלק על משה בטלית שכולה תכלת, שהתפלסף לומר שפטורה מזליית, לכך תיקון בתשובת המשקל, דייקא ע"י פרשת פרה אדומה שהיא נגד שכל האנושי וזוהי שב, ולכך דייקא בכל ר"ח אומר משה ותורתו אמת, כי מן ר"ח שנמסר לידי חכמי התורה, רואים היאך שאסור ללכת בדרך הפילוסופיה, וגם לגבי חמשים ומאתים איש שהיו יודעים לעבר שנים ולקבוע חדשים, דייקא בראש חודש אומרים כך.

ואיתא בספר שו"ת פנים מאירות, וזלה"ק, קשיא לי הא דמצעי' לן בנדרים דף ל"ה ע"ב הני כהני אי שלוחי דידן הוי או שלוחי דרחמנא נינהו, ותמיה לי אמאי לא פשיט מזרייתא דאיתא בפ"ק דחולין (יג:) איש איש, מלמד שמקבלים נדרים ונדבות מכותים, וקו"ל אין שליחות לכותי וכו', וא"כ איך ה' כהנים יכולים להקריב קרבנם אי שלוחי דידן נינהו, הא כותי לאו בני שליחות נינהו ואין הישראל נעשה שליח לכותי, אלא ע"כ שלוחי דרחמנא נינהו, ולכך לומר דלגבי נכרים באמת פשיט ליה דהוי שלוחי דרחמנא, ולא מצעי' להש"ס אלא לגבי ישראל אי שלוחי דידן או שלוחא דרחמנא וק"ל (שו"ת פנים מאירות ח"ב סימן קי"ט), ובספר אור חדש בסוגיא שם בקידושין, דקושיית הפנים מאירות הנ"ל אפשר ליישב, דהברייתא דמרבה איש איש שעכו"ם נודרים נדרים ונדבות, קאי למאן דלא ס"ל דברה תורה כלשון בני אדם, אבל למ"ד דברה תורה כלשון בני אדם, לא דרשינן מאיש איש לרבות עכו"ם, וקא צעי' דהכא, למאן דאמר דברה תורה כלשון בני אדם, עיי"ש (אור חדש קידושין כג:).

ואיתא בתוספות יו"כ מצעל כפות תמרים, לפרש את הגמרא (יומא פו:), אמר ריש לקיש גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד, שנאמר שובה ישראל עד ה' אלקיך, רבי יוחנן אמר עד ולא עד בכלל (לפי גירסת העין יעקב), והביא מספר תאווה לעינים שכתב לפרש, דפליגי אם מהני תשובה לע"ז וכפירה בעיקר ע"כ, ועל זה דרשו דורשי רשומות (שלה"ק מס' יומא) בפסוק תשב אנוש עד דכא, **לכא** אותיות **לם** כפירה ואישרות, ואי אמרינן עד ולא עד בכלל, אז אינו מועיל תשובה על ע"ז ג"ע וש"ד, אבל אי אמרינן עד ועד בכלל, אז שפיר מועיל תשובה אפילו על ע"ז, והמחלוקת אי אמרינן עד ועד בכלל או לא, תלוי במחלוקת אי דברה תורה כלשון בני אדם, דכתב המחבר – ראובן הו"א שטר חוב על שמעון שזמנו חמישה

בניסן, ושמעון הוליא שובר שנכתב בחמישה בניסן – כתוב בו שמחל ראובן לשמעון כל חביעות שהיו עליו עד אותו היום, ראובן גובה שטרו, דבלשון העולם עד ולא עד בכלל (מחבר שו"ע חו"מ סימן מ"ג סעיף כ"ז).

ואיתא בספר כסף נבחר פ' בראשית וזלה"ק, ותמן תנינן במס' פסחים (קט"ו), מאי דכתיב וידי אדם מתחת כנפיהם (יחזקאל א:ח) – וידו כתיב, מלמד שידו של הקב"ה פרושה מתחת כנפי החיות לקבל את השבים, וא"כ אם הולכים בחר הכתיבה, ודאי מוכח להקב"ה מקבל שבים ותשובה מועלת, אבל אי הולכין בחר הקריאה, אם כן קרינן וידי אדם – דקאי על המלאכים, ואין להוכיח להקב"ה מקבל שבים (כסף נבחר פ' בראשית).

ותמן במשנה במסכת כריתות, שומן וחלב לפניו, ואכל אחד מהן – ואינו יודע איזה מהן אכל, מביא חטא תלוי וכו', ובגמרא שם, איתמר רב אסי אמר חתיכה אחת שנינו – ספק של חלב – ספק של שומן, חייא בר רב אמר חתיכה משתי חתיכות שנינו, במאי קא מיפלגי, רב אסי סבר יש אם למסורת – מלות כתיב, וחייא בר רב אמר יש אם למקרא – מלות קרינן (כריתות יז:), וכתב המאירי בריש מסכת חגיגה וזלה"ק, ושמא זהו עיקר מחלוקתם, שלדעת המאירי שתי חתיכות – כל ספק מותר מן התורה, ולדעת האחר אסור (המאירי חגיגה ד).

ותמן תנינן במסכת יומא, וכבר היה רבי ישמעאל ורבי עקיבא ורבי אלעזר בן עזריה מהלכין בדרך ולוי הסדר ורבי ישמעאל בנו של רבי אלעזר בן עזריה מהלכין אחריהו, נשאלה שאלה זו בפניהם, מניין לפקוח נפש שדוחה את השבת וכו', אמר רבי יהודה אמר שמואל, אי הואי התם הוה אמינא ידי עדיפא מדידהו, וחי בהם – ולא שימות בהם, אמר רבא, לכולהו אית להו פירכא, בר מדשמואל דלית ליה פירכא וכו', אשכחן ודאי ספק מנא לן (יומא פה - פה:), וידוע מש"כ בספר עמק החכמה להרה"ק ר' מרדכי דוב מהורניסטרופיל ז"ע, שכל השאר מאן לאומרים שם, מהיכן הם ילפי דספק פיקוח נפש דוחה את השבת, אלא דס"ל ספיקא לאורייתא מן התורה לקולא, וא"כ ספק פיקוח נפש אינו גרוע מכל ספיקא לאורייתא – דמן התורה לקולא אזלינן, רק לשמואל – דילף מן וחי בהם, ס"ל ספיקא לאורייתא מן התורה לחומרא, ולכך כריך לימוד מיוחד לספק פיקוח נפש – שדוחה את השבת, ולכאורה שאר המאן לאומרים שס"ל ספיקא לאורייתא מן התורה לקולא, מה הם יעשו עם הפסוק – ושמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם אני ה' (ויקרא יח:ה), אלא יפרשו כמו שפירש רש"י ז"ל בחומש, וחי בהם – לעוה"ב, שאם תאמר בעוה"ז – והלא סופו הוא מת (רש"י שם).

ותמן תנינן במסכת שבת, אמר רב אמי, אין מיתה בלא חטא ואין יסורין בלא עון, אין מיתה בלא חטא, דכתיב הנפש החוטאת היא תמות וכו', אין יסורין בלא עון וכו', מיתיבי וכו', אלא לאו רבי שמעון בן אלעזר היא, ושמע מינה יש מיתה בלא חטא ויש יסורין בלא עון (שבת נה-נה:), וכבר דשו בה בספרי הדרוש, דזה תלוי במחלוקת היאך לפרש וחי בהם, דאם יש מיתה בלא חטא ויש יסורין בלא עון, א"כ וחי בהם קאי לעולם הבא, ולא ילפינן ממנה לפיקוח נפש שדוחה את השבת, משא"כ אי אמרינן אין מיתה בלא חטא, א"כ עכ"ל וחי בהם בעולם הזה, וספיר יש לילף פיקוח נפש מן וחי בהם.

ובריש מסכת כתובות דרש בר קפרא, גדולים מעשה דליקים יותר ממעשה שמים וארץ, דאילו במעשה שמים וארץ כתיב – אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים, ואילו במעשה ידיהם של דליקים כתיב – מכוון לשבתך פעלת ה' מקדש אלני

כוננו ידיך, השיב בבלי אחד ור' חייא שמו – ויבשת ידי יצרו, ידו כתיב (כתובות ה.), ולפי"ז אי אמרינן דיש אם למסורת, א"כ גדולים מעשה דליקים יותר ממעשה שמים וארץ, אבל אי אמרינן יש אם למקרא, אז אין הוכחה שגדולים מעשה דליקים, ואז אמרינן דגדולים מלאכים יותר מן הדליקים.

ותמן תנינן במסכת תענית, אמר רבי יוחנן מאי דכתיב עשר תעשר, עשר בשביל שתתעשר (תענית ט.), ובספר מלך הרועים ח"ב ערך דברה תורה כלשון בני אדם אות ה' כתב וזלה"ק, רבי מאיר דריש בר"ה דף ח' עשר תעשר [בב' מעשרות] משמע דס"ל ללא אמרינן דברה תורה כלשון בני אדם וכו' (מלא הרועים ח"ב ערך דברה תורה כלשון בני אדם אות ה'), ויולא מזה, דאי אמרינן לא דברה תורה כלשון בני אדם, א"כ דרשינן עשר בשביל שתתעשר, ושכר מלוא בהאי עלמא איכא, אבל אי אמרינן דברה תורה כלשון בני אדם, א"כ אי אפשר לדרוש עשר בשביל שתתעשר, וא"כ שכר מלוא בהאי עלמא ליכא.

והיאך שאמר הכתוב, ויאמר משה בזאת תדעון כי ה' שלחני לעשות את כל המעשים האלה כי לא מלבי, כי משה ואהרן נשלחו ע"י הקב"ה, וכהנים שלוחי דרחמנא, וא"כ דרשינן איש איש שעכו"ם נודרין נדרים ונדבות כישראל, ולא דברה תורה כלשון בני אדם, ואמרינן עד ועד בכלל וספיר מהני תשובה אפילו על עבירות החמורות ביותר, ודרשינן וידו כתיב זה ידו של הקב"ה שפרסה תחת כנפי החיות לקבל שבים, ויש אם למסורת, וא"כ דרשינן מלות כתיב ואשם תלוי אפילו בחתיכה אחת, וספיקא לאורייתא מן התורה לחומרא, וילפינן שפיקוח נפש דוחה את השבת מן וחי בהם ולא שימות בהם, ולא כפירש"י ז"ל וחי בהם לעולם הבא, אלא וחי בהם בעולם הזה, וא"כ אמרינן אין מיתה בלא חטא, לפיכך קא ממשיך ואזיל הכתוב, אם כמות כל האדם ימתון אלה ופקדת כל האדם יפקד עליהם לא ה' שלחני, ואם דריא יברא ה' ופאתה האדמה את פיה ובלעה אתם ואת כל אשר להם וירדו חיים שאלה וידעתם כי נאלו האנשים האלה את ה', כי בחטאם מתו, ואלמלא שחטאו היו חיים חיי נלחי בעולם הזה, וכיון דאמרינן יש אם למסורת, א"כ דרשינן אתם שצדי חכמי התורה לקבוע את הליכי העולם, או כלך בדרך זו, כיון דאמרינן יש אם למסורת, א"כ דרשינן נמי ויבשת ידו כתיב, וגדולים מעשה דליקים יותר ממעשה שמים וארץ, וכל הטבע נמסר בידי הדליקים, עכ"פ מי שחולק על דליקים מת שלא כדרך הטבע, לפיכך קא ממשיך ואזיל הכתוב, ויהי ככלתו לדבר את כל הדברים האלה ותבקע האדמה אשר תחתיהם, וכיון דלא דברה תורה כלשון בני אדם, א"כ שכר מלוא בהאי עלמא איכא, ולכך נתבאר קרח בעושרו, אלא כיון דחלק על משה ואהרן נבלע ביחד עם כל עושרו, ולפיכך קא ממשיך ואזיל הכתוב, ותפתח הארץ את פיה ותבלע אתם ואת בתיהם ואת כל האדם אשר לקרח ואת כל הרכוש, וירדו הם וכל אשר להם חיים שאלה ותכס עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל, וכמו שמלינו בפ' עקב, ואשר עשה לדתן ולאבירם בני אליאב בן ראובן אשר פתה הארץ את פיה ותבלעם ואת בתיהם ואת אהליהם ואת כל היקום אשר ברגליהם בקרב כל ישראל, ודרשו רז"ל זה ממנו של אדם שמעמידו על רגליו, וכיון שנענש קרח ראה והכיר איך שמה ותורתו אמת, לפיכך קא ממשיך ואזיל הכתוב, וכל ישראל אשר סביבתיהם נסו לקלם כי אמרו פן תבלענו הארץ, ובתרגום יונתן ובש"ס כל תלתין יומין מהדרא להו גיהנם כבשר בתוך קלחת ואמרי הכי משה ותורתו אמת והן בדאים, ופירש הרשב"ם ז"ל, כל תלתין יומין – כל ראש חדש, דייקא ראש חודש, כי בכל ראש חודש שוב נתעורר כחו של הדליקים וכדאיתא בש"ס, ראש בית דין אומר מקודש וכל העם עונין אחריו מקודש מקודש, והבין.